

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОНОВЛЕННЯМ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Наявність вагомих кризових тенденцій у вітчизняній економіці, загострення конкурентної боротьби та динамічність факторів зовнішнього середовища зумовлюють необхідність пошуку додаткових переваг для підприємства, що нададуть змогу забезпечити стійке та ефективне функціонування суб'єкта господарювання. Однією із ключових конкурентних переваг виступає виробничий потенціал підприємства, що являє собою сукупність можливостей до забезпечення максимально можливого випуску продукції за наявних виробничих ресурсів. У свою чергу, важливим елементом виробничого потенціалу підприємства є оборотні активи. Саме від наявності та ефективності використання оборотних активів залежать такі важливі показники виробничо-господарської діяльності підприємства, як обсяги виробництва та реалізації, доходність, прибутковість тощо. Відмітимо, що на сьогодні однією з ключових проблем, наявних у сфері управління оборотними активами, є незадовільний їх стан з точки зору ефективної експлуатації. Відтак, визначення теоретико-методичних засад управління оновленням оборотних активів займає важливе місце у системі наукових досліджень.

Роль оборотних активів у діяльності підприємства важко переоцінити, адже вони формують виробничу та техніко-технологічну базу для усіх господарських процесів, забезпечують високий рівень конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.

До оборотних активів, відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 1, відносяться усі активи підприємства, що не є оборотними. У свою чергу, оборотними визнаються активи, передбачені для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу або 12 місяців [5]. Виходячи із зазначеного, цілком доцільно до оборотних активів підприємства віднести сукупність матеріальних та нематеріальних цінностей суб'єкта господарювання, що призначені для використання протягом періоду більше 12 місяців або одного операційного циклу.

Основними складовими оборотних активів виступають нематеріальні активи, основні засоби, незавершені капітальні інвестиції, інвестиційна нерухомість, довгострокові фінансові інвестиції, біологічні активи та дебіторська заборгованість, інші оборотні активи. Безумовно, найбільш вагомою за своєю часткою та роллю у виробничо-господарській діяльності складовою оборотних активів виступають основні засоби.

Ефективні формування та використання оборотних активів передбачають організацію науково обґрунтованого та економічно доцільного управління ними. Процес управління оборотними активами, на думку І. А. Бланка, передбачає реалізацію наступних етапів:

1. Аналіз оборотних активів підприємства у попередньому періоді.
2. Оптимізація обсягу та складу оборотних активів.
3. Забезпечення правильного нарахування амортизації на оборотні активи.
4. Забезпечення своєчасного оновлення оборотних активів.
5. Забезпечення ефективного використання оборотних активів.
6. Оптимізація джерел фінансування оборотних активів [1, с. 234].

Вважаємо, що одним з ключових та певною мірою критичних етапів управління оборотними активами є забезпечення своєчасного їх оновлення.

Оновлення оборотних активів являє собою сукупність управлінських дій, спрямованих на забезпечення технічної, технологічної та конструкційної відповідності оборотних активів потребам виробничо-господарської діяльності підприємства.

Управління оновленням оборотних активів, на нашу думку, базується на наступних етапах:

1. Оцінка існуючого стану оборотних активів.
2. Визначення необхідних обсягів та форм оновлення.
3. Здійснення оцінки можливих результатів оновлення.
4. Формування фінансової стратегії оновлення оборотних активів.

Оцінка існуючого стану оборотних активів здійснюється з метою встановлення фактичних показників, що характеризують оборотні активи підприємства, та визначення потреби у оновленні.

На другому етапі визначаються необхідні обсяги та форми оновлення. Необхідні обсяги визначаються, виходячи із фактичного стану оборотних активів та стратегічних і тактичних планів розвитку підприємства. Залежно від обсягів оновлення (або відтворення) може відбуватися у ракурсі:

- розширеного оновлення (відтворення) – забезпечення зростання обсягів оборотних активів підприємства;
- простого оновлення (відтворення) – оновлення оборотних активів у тих самих обсягах;
- звуженого оновлення (відтворення) – зменшення обсягів оборотних активів.

Залежно від обсягів та від цілей оновлення оборотних активів на підприємстві можливі наступні його форми [6]: ремонт (поточний або капітальний); модернізація; заміна обладнання (придбання, лізинг, створення тощо).

Здійснення оцінки можливих результатів оновлення оборотних активів передбачає встановлення впливу рішень щодо оновлення на результати фінансово-господарської діяльності підприємства з точки зору обґрунтування доцільності реалізації таких рішень.

Фінансова стратегія, на думку О. О. Кравченко, являє собою багатофакторну модель дій та заходів, необхідних для досягнення поставлених перспективних цілей у загальній концепції розвитку у сфері формування та

використання фінансово-ресурсного потенціалу підприємства [4, с. 36]. Таким чином, фінансова стратегія оновлення необоротних активів спрямована на:

- забезпечення достатнього для оновлення обсягу фінансових ресурсів;
- оптимізацію структури джерел фінансування;
- зниження середньозваженої вартості фінансових ресурсів, залучених для оновлення.

У найбільш загальному вигляді фінансування оновлення необоротних активів може формуватися з двох основних джерел: внутрішнього та зовнішнього. Проте, Н. Д. Гнатишина пропонує більш детальний підхід до структурування джерел фінансування [3]:

1. Самофінансування – передбачає фінансування оновлення за рахунок внутрішніх джерел фінансових ресурсів. У межах самофінансування науковець пропонує виділяти внутрішнє (за рахунок амортизаційних відрахувань, нерозподіленого прибутку тощо), зовнішнє (за рахунок додаткових внесків засновників, емісії акцій тощо), комбіноване самофінансування.

2. Боргове фінансування – фінансування за рахунок залучених фінансових ресурсів. Включає такі підвиди: довгострокове банківське кредитування (короткострокове, як правило, для фінансування необоротних активів не використовується); позабанківське фінансування (включає всі інші види довгострокового залучення фінансових ресурсів); комбіноване боргове фінансування.

3. Комплексне фінансування – передбачає використання як власних, так і залучених фінансових ресурсів. Включає наступні варіанти: традиційне фінансування та проектне фінансування [3].

Зрозуміло, що найчастіше використовується поєднання різних джерел фінансування оновлення необоротних активів підприємства. Водночас, комбінування різних джерел ставить особливий наголос на необхідності оптимізації їх структури. Узагальнюючи наукові надбання, Н. М. Внукова та М. В. Пристінська наводять такі підходи до оптимізації:

а) всі потенційні джерела фінансування ранжуються за показником їхньої вартості у порядку зростання та здійснюється вибір найкращого варіанта за мінімальним значенням показника;

б) враховуються середньозважена вартість капіталу, рентабельність власного капіталу, міра фінансового ризику;

в) критеріями є максимізація рентабельності власного капіталу та фінансової спроможності підприємства, мінімізація середньозваженої вартості капіталу та фінансового ризику [2, с. 50].

Отже, управління оновленням необоротних активів підприємства є комплексним, водночас, вкрай важливим процесом, метою якого є забезпечення реалізації цілей суб'єкта господарювання у сфері управління необоротними активами в цілому.

Список використаної літератури:

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учеб. курс. 2-е изд., перераб. и доп. К.: Эльга, Ника-центр, 2005. 656 с.
2. Внукова Н. М., Пристінська М. В. Удосконалення управління вибором джерел оновлення необоротних активів підприємства // Управління розвитком. 2016. № 2. С. 49-54.
3. Гнатишина Н. Д. Методичні засади вибору джерел фінансування розвитку необоротних активів торговельних підприємств. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2014_2_17.
4. Кравченко О. О. Формирование финансовой стратегии обновления необоротных активов железнодорожного транспорта // Вісник економіки транспорту та промисловості. 2016. № 53. С. 35-40.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
6. Судук А. В., Гулько Л. Г. Принципи відтворення основного капіталу. URL: www.confcontact.com.